

Meetnet vlinders

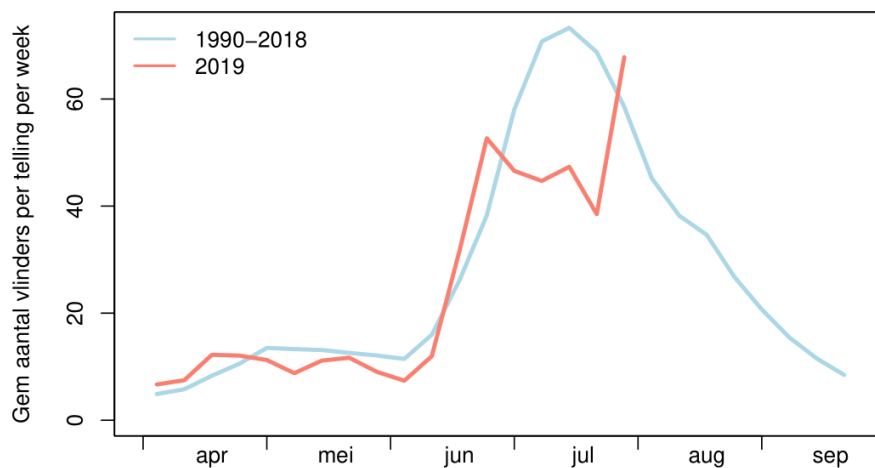
Juli 2019

Beste teller,

Wat was het heet. Gelukkig wisten veel tellers uit te wijken naar de 'rand van de dag' en telden tussen 9 en 10 uur, of tussen 17 en 18 uur. En zelfs dan was het vaak nog erg heet. Hulde aan alle tellers!

Aantal vlinders

Het aantal zomervlinders is dit jaar duidelijk lager dan normaal. Althans tot nu. Veel soorten deden het deze zomer slechter dan andere jaren, waarbij vooral groot dikkopje, klein geaderd witje, landkaartje en koevinkje negatief opvielen. Natuurlijk waren er ook een paar positieve uitzonderingen, zoals de koninginnenpage. Veel tellers hadden zo'n warmteliefhebber tijdens het lopen van hun transect. Dat zal de komende weken ook nog wel even doorgaan. Maar dan die piek die we nu (eind juli) zien: die wordt veroorzaakt door een uitbarsting van distelvlinders en atalanta's op een aantal routes.



Opvallend weinig kleine geaderde witjes dit jaar. Deze soort heeft een flinke klap van de droogte gehad.

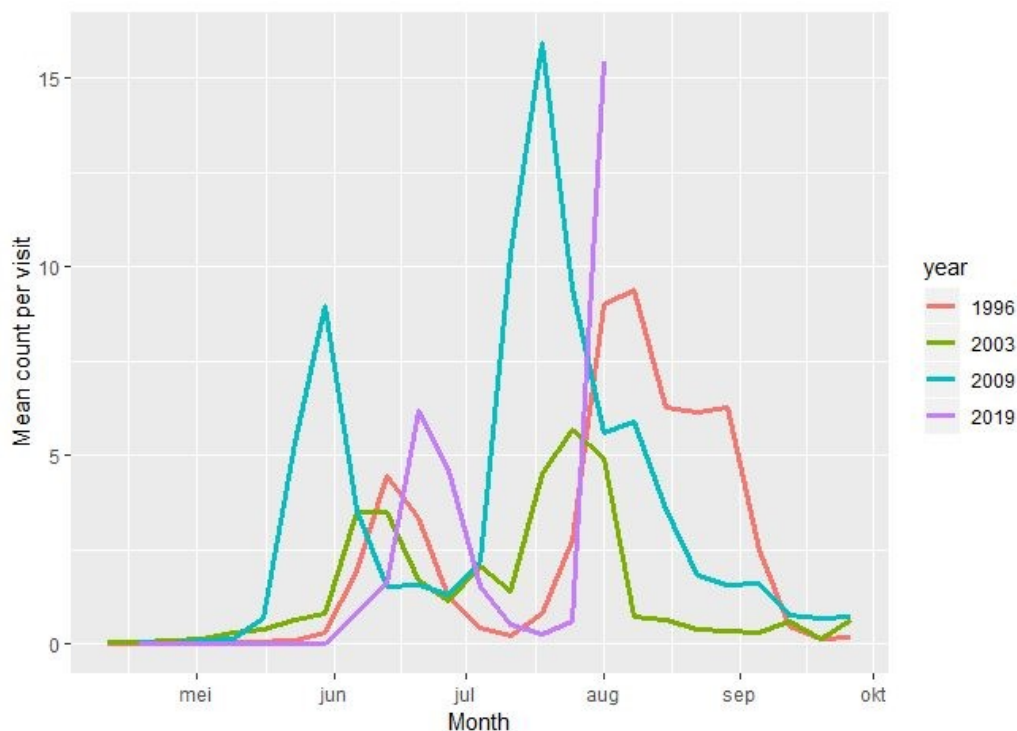
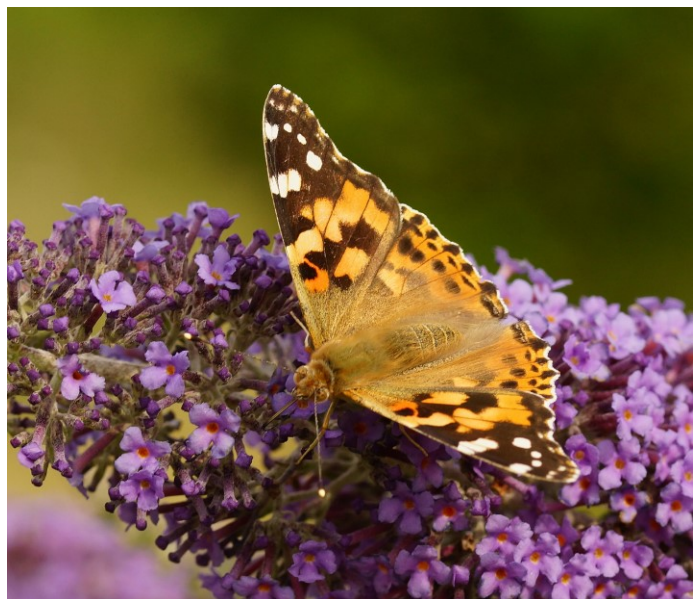


Distelvlinderinvasie

In juni mochten we toch nog een late binnenkomst van de distelvlinder meemaken. Duidelijk oude vlinders kwamen plotseling binnenvliegen, nadat ze via een grote omweg vanuit Afrika via het Midden-Oosten en Oost-Europa uiteindelijk via Scandinavië bij ons aankwamen. De hoogste aantallen werden dan ook in het noorden geteld.

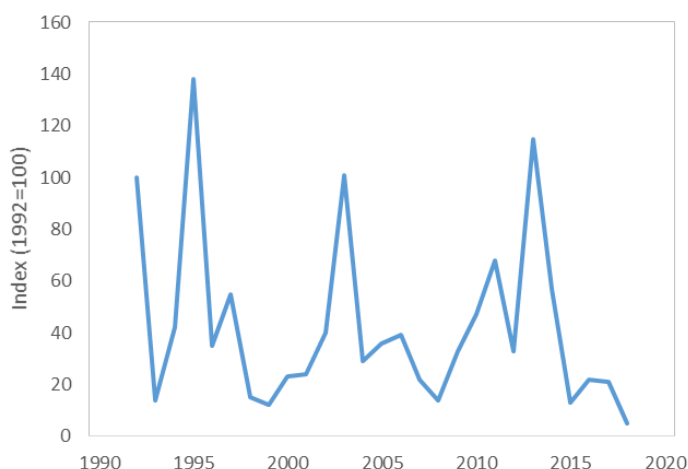
In het grafiekje hieronder vergelijken we de grote invasies die we in het meetnet sinds 1992 hebben mogen meemaken: die van 1996, 2003, 2009 en 2019. Dit jaar kwamen de distelvlinders zoals gezegd laat binnen: de binnenkomst piekte in de derde week van juni. In een normale zomer zitten er ongeveer zeven weken tussen de eerste en tweede piek, en dan zou de distelvlinder midden augustus weer op zijn top moeten zijn. Maar het lijkt dit jaar allemaal sneller te gaan, en de afgelopen dagen werden flinke aantallen distelvlinders geteld.

Zal de distelvlinder dit jaar talrijker gaan worden dan in 2009? We gaan het de komende weken zien.



Kleine vos

Veel tellers maken zich zorgen over het lage aantal kleine vossen dit jaar. Laten we eens in meer detail naar deze soort kijken. Allereerst de indexgrafiek tot en met 2018:



Dit laat goed zien dat de kleine vos van nature enorme fluctuaties kent. In topjaren kan de soort makkelijk tien keer zo talrijk zijn als in slechte jaren. Engels onderzoek heeft laten zien dat met name de relatie met parasieten voor deze fluctuaties verantwoordelijk is: zijn er veel vlinders, komen er veel rupsen, kunnen de parasieten zich goed voortplanten, die nemen dan sterk toe, het aantal niet-geparasiteerde rupsen neemt af, en er komen steeds minder kleine vossen. Op een gegeven moment zijn er zo weinig rupsen, dat de parasieten ze niet of slecht meer kunnen vinden. Daardoor daalt het aantal parasieten, waardoor er meer rupsen van de kleine vos groot worden en vlinders opleveren, waardoor het aantal vlinders stijgt.

In Nederland lijkt die cyclus 8-10 jaar te duren, met pieken in het aantal kleine vossen in 1995, 2003 en 2013. Daarnaast is het niet ondenkbaar dat we in die topjaren ook veel kleine vossen uit het buitenland krijgen, maar dat is lastig te meten. Hoe dan ook zitten we nu in een dip en zou de volgende piek tussen 2021 (acht jaar na 2013) en 2023 (tien jaar na 2013) moeten vallen.

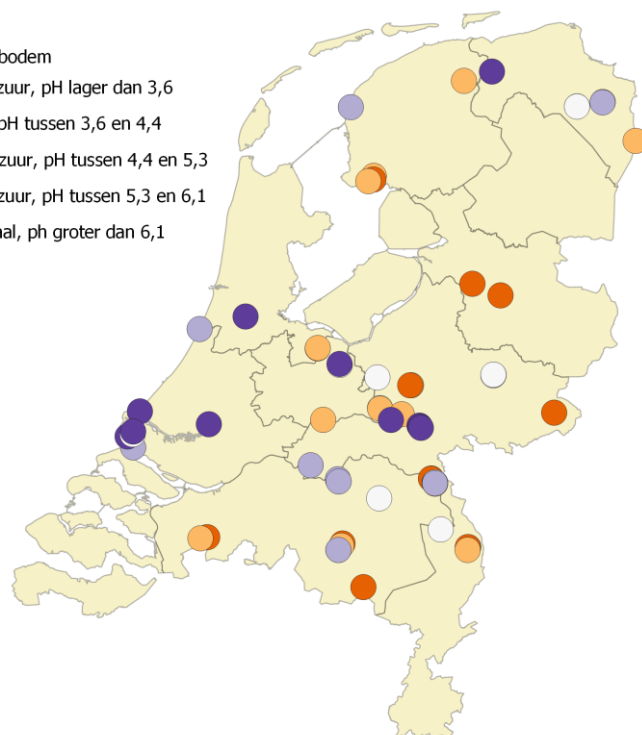
Echter dit jaar lijken de aantallen wel heel erg laag (al lopen ze juist deze week wel wat op).

In het noorden van het land werden nog redelijke aantallen gemeld (en op Ameland lokaal zelfs veel), in de rest van het land waren er bijna geen te vinden. Het is niet ondenkbaar dat de kleine vos het moeilijk heeft op de droge hogere zandgronden, waar de stikstofdepositie uit de industriële landbouw leidt tot vermesting en verzuring: in de bodemonmonsters die een deel van u vorig jaar naar ons toestuurde, zagen we veel plekken met een sterk verzuurde bodem (de oranje en rode stippen op de kaart). Door die verzuring zijn essentiële mineralen ook niet meer voorradig, wat kan leiden tot een grotere sterfte onder de rupsen van de kleine vos.

Toch hopen we dat we over een paar jaar weer een piek in de kleine vossen te zien gaan krijgen.

Zuurgraad bodem

- Sterk zuur, pH lager dan 3,6
- Zuur, pH tussen 3,6 en 4,4
- Matig zuur, pH tussen 4,4 en 5,3
- Zwak zuur, pH tussen 5,3 en 6,1
- Neutraal, pH groter dan 6,1



Enquête

De Universiteit van Kiel in Duitsland doet een groot Europees onderzoek naar de ervaringen van tellers als u. Zo kunt u meehelpen bij het begrijpen van de verschillen tussen landen (zo doen er in Noord- en West-Europa veel meer mensen mee aan vogel- en vlindertellingen dan in Zuid- en Oost-Europa), en kan er een manier gevonden worden om ook in slecht getelde gebieden meer tellers te vinden.

De enquête is in het Engels, dus u moet die taal wel machtig zijn. Zij vatten daarin tellingen als in het meetnet vlinders samen onder de term 'citizen science'. Het invullen kost ongeveer 20 minuten.

Wilt u meedoen? Volg dan deze link:

<http://www.umfragen.uni-kiel.de/index.php/712751?lang=en>

Warm weer

Ook in augustus kan de temperatuur boven de 30 graden uitkomen. U mag op dit soort dagen al eerder mag beginnen met tellen, of wat later eindigen:

- Als teller hoeft u zo niet te tellen in het heetst van de dag;
- De vlinders zijn bij grote hitte dekking zoeken en (veel) minder actief.

Maar maak het niet te bont: één tot anderhalf uur eerder of later is wel het maximum. Het moet dan wel goed weer zijn, dus minstens 18 graden en zonnig. Bij de invoer zult u een waarschuwing krijgen, maar die kunt u wegklikken en negeren. Uw telling zal gewoon meedoen.

Wilt u ook uw ervaring delen met andere tellers?

Heeft u leuke ervaringen op uw route en wilt u die delen met andere tellers? Wij ontvangen graag uw verhaal. Stuur het naar meetnetten@vlinderstichting.nl.

Contact

Mocht u contact met ons willen, dan kunt u ons altijd bellen of e-mailen.

Landelijk Meetnet Vlinders

Chris van Swaay

José Kok, Kars Veling en Kim Huskens

Tel.: 0317 467346

meetnetten@vlinderstichting.nl

Deze nieuwsbrief wordt via e-mail verstuurd aan alle tellers van het Landelijk Meetnet Vlinders. Mocht u geen prijs stellen op de nieuwsbrief, dan kunt u de verzending stoppen door op meetnet.vlinderstichting.nl bij Instellingen de optie Nieuwsbrief abonnement op nee te zetten.